

Stärkta handelsmöjligheter med ackreditering och standarder

Swedac har på regeringens uppdrag tagit fram rapporten "Starkare Sverige med öppna system". Rapporten är ett bidrag till regeringens exportstrategi och har tagits fram i samråd med Kommerskollegium, Tillväxtverket, Verket för innovationssystem (Vinnova) och Sveriges Standardiseringsförbund (SIS, SEK och ITS). Syftet med rapporten är att informera om hur ackreditering och standardisering kan främja svensk export. Rapporten finns att läsa i sin helhet på regeringens webbplats.

Mot denna bakgrund har Swedac och SIS, Swedish Standards Institute här kortfattat beskrivit hur ackreditering och standardisering fungerar och hur de kan verka för internationell handel och främja svensk export.

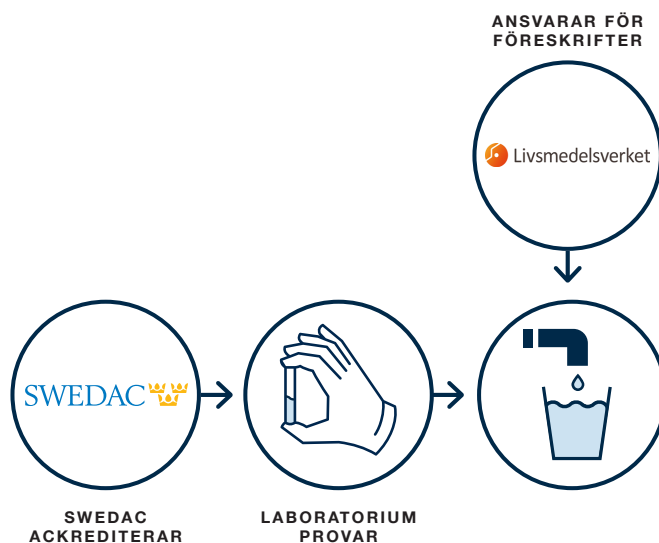

Ackreditering – så fungerar det

Ackreditering är ett system som finns inom ett stort antal samhällsområden för att säkerställa att uppsatta regler och krav följs. När vi åker hiss, dricker ett glas kranvatten, får bilen besiktad eller köper KRAV-märkt är det exempel på vardags-situationer där ackrediterade organ först godkännt produkten eller tjänsten som vi kommer i kontakt med.

För att kunna lita på att de företag eller organisationer¹ som utför kontroll, provning, kalibrering, certifiering eller verifiering av produkter och tjänster² är kompetenta och oberoende behöver dessa först bli ackrediterade – alltså kompetensprövade för uppgiften. I Sverige är det myndigheten Swedac som beslutar om ackreditering för de företag och organisationer som önskar att bli ackrediterade. Swedac utövar även regelbunden tillsyn över dem som blivit ackrediterade. Swedac säkrar därmed att alla slags kontroller och provningar genomförs på ett tillförlitligt sätt och att krav på kvalitet och säkerhet efterlevs.

Illustrationen nedan visar överskådligt hur systemet ackreditering fungerar i ett exempel avseende kontroll av dricksvatten. Exemplet visar att flera aktörer samverkar för att säkerställa att dricksvatten är rent och av god kvalitet.

1 Även benämnt som ackrediterade organ.

2 Den korrekta benämningen är kontroll, provning, kalibrering, certifiering eller verifiering för bedömning av överensstämmelse. För att underlätta den fortsatta läsningen kommer detta att enbart skrivas som kontroll och provning.

Ett internationellt system med gemensam europeisk lagstiftning

Ackreditering är ett internationellt system som tillämpas i ett stort antal länder. Inom EU finns en gemensam lagstiftning som anger att varje land ska ha ett nationellt ackrediteringsorgan som är utsett av landets regering. Viktiga principer är:

- Ett ackrediteringsorgan per medlemsstat.
- Ackreditering är myndighetsutövning.
- Ingen konkurrens mellan nationella ackrediteringsorgan.
- Icke vinstdrivande verksamhet.

Fördelar med ackreditering

Ackreditering gör det lättare att bedriva handel över nationella gränser. Enligt avtal mellan ackrediteringsorganen kan kontroll, provning, kalibrering, certifiering eller verifiering som görs av ett ackrediterat organ godkännas även i andra länder. Målet är accepterat en gång, godkänt i hela världen. Det innebär fördelar för producenter som då slipper ytterligare kontroller eller provningar vid export, och för importörer eller upphandlare som kan lita på intyg som är utfärdade i ett annat land.

Godkända kontroller och provningar från ackrediterade organ bekräftar att produkter och tjänster överensstämmer med fastställda krav för hälsa, miljö och säkerhet, vilket skapar trygghet för konsumenter. På så sätt bidrar ackrediteringssystemet till att upprätthålla konsumenternas förtroende för marknaden – vilket är en grundläggande förutsättning för handel och en välfungerande ekonomi. Ackreditering är dessutom ett viktigt verktyg för att upprätthålla en sund och rättvis konkurrens mellan producenter, då systemet försvårar för oseriösa aktörer att sälja sina produkter.

Standarder – så fungerar de

Standardisering är att skapa gemensamt överenskomna lösningar på återkommande problem. Syftet med standarder är att skapa enhetliga och transparenta rutiner som vi kan enas kring. Standarder finns inom alla områden: från den enklaste spik och skruv till datakommunikation, industri, vård och miljö. I stort sett alla delar av vår tillvaro berörs av standarder. Standarder är frivilliga att tillämpa men fungerar ofta som obligatorisk referens inom olika branscher och verksamhetsområden, exempelvis i föreskrifter från myndigheter, vid upphandling samt i kommunikationen mellan köpare och säljare inom B2B.

Så kallade mandaterade standarder täcker en rad områden som är reglerade i EU:s lagstiftning och anknyter direkt till statens ansvar för medborgarnas skydd för liv, hälsa, miljö och egendom. Dessa standarder kan således handla om allt från skyddsutrustning och energieffektivitet till så kallade eurokoder för byggsektorn.

Standards roll i internationell handel

Standarder innebär att företag kan konkurrera på liknande villkor på en global marknad. Detta gäller inte minst för EU:s inre marknad där 33 uppsättningar av standarder kan ersättas med gemensamma europeiska standarder. De harmoniserade standarderna skapar därmed en mer effektiv inre marknad och innebär att EU-kommissionen slipper sätta detaljkrav i lagstiftningen.

I dagens globaliserade värld är det viktigt, för att inte säga avgörande, att hålla sig à jour med internationella standarder. De fungerar som en entrébiljett till nya marknader och främjar handel, samarbete och internationellt utbyte av marknadsinformation. Men då världen ständigt förändras måste även gemensamma riktlinjer och överenskommelser förnyas, samtidigt som nya standarder måste tas fram för nya produktområden.

I Sverige har SIS regeringens uppdrag att skapa standarder i alla områden förutom elektronik- och telekomstandarder, samt att delta i det internationella standardiseringsarbetet. Eftersom utveckling och framtagande av relevanta krav i standarder är en alltjämt pågående process är det viktigt att företag och organisationer bidrar i standardiseringsarbetet. Att bidra i detta arbete kan också vara väldigt gynnsamt för de företag och organisationer som väljer att medverka.

Fördelar med att delta i standardiseringsarbete och att använda standarder

För ett exportberoende land som Sverige är det viktigt att svenska lösningar är med och bidrar till att forma grunden för nya globala standarder. För enskilda företag eller organisationer som bidrar i standardiseringsarbetet är några av fördelarna:

- Möjlighet att påverka svenska, europeiska och globala standarder inom olika branscher. När svenska företag är delaktiga i det internationella standardiseringsarbetet kan de påverka gällande och kommande standarder inom sina branscher.
- Företag som utvecklar nya produkter och innovationer kan få snabbare marknadstillträde. Detta driver effektivitet och ökar produktiviteten.
- Möjlighet att delta i internationella nätverk med experter som ger tidig information om vad som händer på marknaden.
- Standarder utgör en grund för forskning och teknikutveckling. Det innebär att den som tar fram en innovation snabbt kan få acceptans på marknaden för nya produkter och tjänster.

De standarder SIS tar fram tillhandahålls och säljs i Sverige. På så vis blir det möjligt för alla svenska företag att ta del av "best practice" för att utveckla sina verksamheter. Några fördelar med att använda standarder är:

- Förbättrad kvalitet på arbetsprocesser, produkter och tjänster vilket leder till minskade risker för produktionsfel, bättre kommunikation med kunder och underleverantörer.
- Goda förutsättningar att hålla sig à jour med gällande regler och lagstiftning.
- Stärkt konkurrenskraft bland annat genom sänkta kostnader och förenklad handel.
- Gemensamma krav och testmetoder, vilket bidrar till högre grad av kostnadseffektivitet och konkurrenskraft.

Ackreditering och standarder – två verktyg i samspel

Som beskrivits ovan är ackreditering och standarder två viktiga verktyg som bidrar till säker och rättvis internationell handel. Men det är först när dessa två redskap används tillsammans som nyttan av dem maximeras.

När företag eller organisationer frivilligt väljer att använda internationellt erkända standarder för sina arbetsprocesser, produkter eller tjänster är det en kvalitetsmärkning gentemot anställda, kunder och intressenter.

Men för att bli viss om att kraven i standarden verkligen implementerats på ett tillfredställande sätt bör detta kontrolleras av ett ackrediterat organ, som då utför en oberoende kontroll eller provning. På så sätt samverkar tre av varandra oberoende instanser i kvalitetsarbetet; standardiseringsorganet som har tagit fram standarden, det ackrediterade organet som utför bedömningen och ackrediteringsorganet som ackrediterat bedömaren för uppgiften.

De företag som vill visa att deras kvalitet, säkerhet eller arbetsprocesser sträcker sig längre än vad som är strikt reglerat i lagen kan använda frivilliga standarder som ett sätt att marknadsföra sina produkter och tjänster både i Sverige och internationellt.

Ett godkänt intyg från ett ackrediterat organ är en kvalitetsstämpel som accepteras över hela Europa och nästan hela världen. Några av konkurrensfördelarna är att:

- Det visar på kvalitet och kompetens, vilket ger stärkt konkurrenskraft.
- Det skapar ökad trygghet och förtroende hos kunder.
- Det är ett erkänt intyg som kan kännas igen över stora delar av världen.